

Scholeksterlegsel op een dak in Leeuwarden, 24 mei 2019 (Rafael Martig)

Bonte Pieten op het dak

Geurt-Jan van Ek

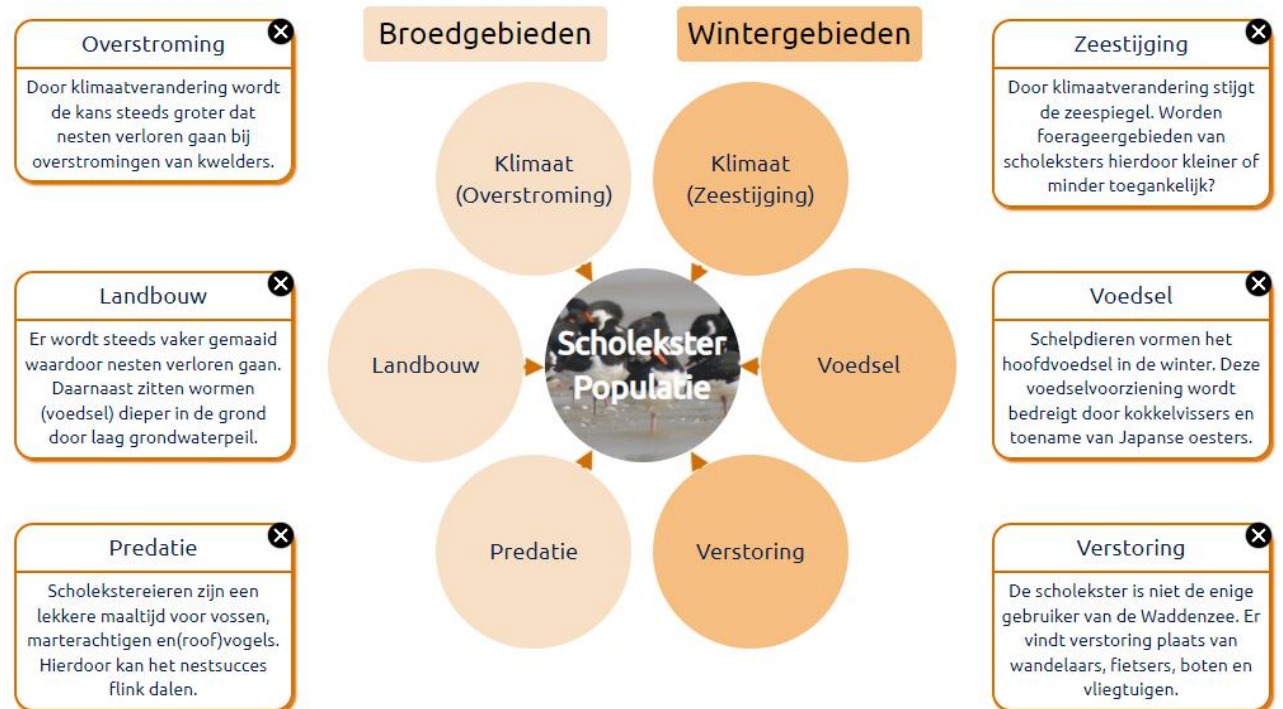
Vorig jaar hoorde ik een Scholekster (bijnaam Bonte Piet) alarmerend roepen vanaf de dakrand van een appartementencomplex. Een verschijnsel dat je steeds vaker ziet en inmiddels een bekend fenomeen is. Dit voormalig kantoorpand ligt in een woonwijk in Eindhoven-West, vlak naast het spoor. Waar het op de akkers en weides steeds slechter gaat met de Scholekster, zie je het aantal in de steden en dorpen toenemen. Hier zijn ze veiliger voor grondpredatoren, recreanten en hardwerkende boeren.

Scholeksterinitiatieven

In mijn zoektocht voor het melden van deze waarneming stuitte ik op de website Scholeksterophetdak.nl. Hierop staat: "Het initiatief voor deze website is geïnspireerd op het [CHIRP-onderzoeksproject](#) vanuit Radboud Universiteit, Sovon en NIOO naar de impact van menselijke activiteiten op de Scholekster. Dit project is gestart vanwege de dramatische achteruitgang van de Scholekster in zijn traditionele leefgebieden. Onderzoek in Assen door Bert Dijkstra en Rinus Dillerop heeft ons geleerd dat de

Scholekster in stedelijk gebied op platte daken sinds enige jaren een alternatief broedgebied aan het ontdekken is. We weten nog niet of de mens hier wellicht ook een positieve rol kan spelen voor de Scholekster. Daarom hebben Rafael Martig en John Brands in 2019 het initiatief genomen voor deze 'citizen science' aanpak rond de dakbroedende Scholeksters in Nederland.

Naast de al genoemde Bert Dijkstra en Rinus Dillerop zijn ook anderen erbij betrokken. Zo brengt Bruno Ens meer dan een kwart eeuw onderzoekservaring naar deze prachtige Bonte Piet mee, en het project 'Scholekster op het Dak' vindt ook plaats onder toezicht van de in 2019 door hem opgerichte [Stichting Onderzoek Scholekster \(SOS\)](#).

Bedreigingen van Scholeksters (bron: [CHIRP](#))

Zo kwam ik vorig jaar dus in contact met dit initiatief, sprak ik hen op de Sovon dag en heb ik me aangemeld als vrijwilliger om de website te beheren omdat Rafael Martig ging stoppen en ze nog een vervanger zochten.

Scholeksterlegsel in vuurkorf (Carolina van Hilst)

Via de website kan iedereen laagdrempelig Scholekster nesten en vervolgaanmeldingen melden. Meldingen blijven niet beperkt tot daken, ook in bloembakken of vuurkorven worden nesten van Scholeksters gemeld, of tussen de aardbeien.

Mooi voorbeeld van een vogelsoort die zich aanpast aan veranderingen.

Tussen de aardbeien (Scholekster.org)

Nieuwe bedreigingen

We proberen op een eenvoudige manier te inventariseren hoeveel Scholeksters op het dak succesvol broeden. Op de site en via e-mail geven we iedereen adviezen over de bescherming van een nest, de eieren en de jongen. Er zijn namelijk tal van bedreigingen ontstaan op deze nieuwe broedplekken.

Scholeksters hebben duidelijk behoefte aan schaduwplekken (Henri Zomer)

De jongen kunnen via regenpijpen in het riool belanden, of verzwakken door extreem hoge temperaturen op het dak of door gebrek aan beschutting en water. Advies: plaats ondiepe waterbakken en maak schuil- en schaduwplekken.

Waterbak voor Scholeksters (Gerben Hoekstra)

Jonge Scholeksters op het dak in de stad zijn een makkelijke prooi voor Buizerds en meeuwen als er geen schuilplekken zijn.

Daarnaast zal het jong op een bepaald moment van het dak af willen. Als dat vliegend kan is dat prima maar meestal springen ze al vroegtijdig van het dak af met vaak fatale gevolgen. Waar landen ze? Op een betonnen parkeerplaats of in een bloemenperk? En als ze dan veilig landen, moeten ze vaak drukke straten oversteken. Veel kuikens overleven dit niet. We proberen per situatie het beste advies te geven.

Dit jong heeft het grasveldje gehaald (Petra de Jong)

2023 Jaar van de Scholekster

Het aantal broedende Scholeksters in stedelijk gebied in Nederland is ongeveer 6.000 tot 8.000 paren. Dit is ongeveer 20% van de 30.000 tot 37.000 in Nederland aanwezige broedparen en een aanzienlijke toename ten opzichte van 2008 (eveneens een Jaar van de Scholekster), toen 4% van de landelijke populatie in stedelijk gebied broedde.

Via scholeksterophetdak.nl zijn 1.289 broedparen ingevoerd tijdens het broedseizoen van 2023. In 2024 is dat tot nu toe 765. Per broedpoging op het dak vlogen in 2023 ongeveer 1,3 kuikens uit. In agrarisch gebied werden ongeveer 0,4 jongen per broedpoging vliegvlug. Om de soort in stand te houden moeten 0,35 kuikens per paar uitvliegen (Frauendorf 2022). Dakbroeders zijn dus veel succesvoller door een bijna twee maal zo hoog

nestsucces en een bijna twee maal hogere kuikenoverleving dan bij grond-broeders (Wortel et al. 2024).

Legsel op een kiezeldak (Henk Dijkstra)

Tot slot hieronder één van de vele leuke berichten die je krijgt bij correspondentie over dakbroedende Scholeksters:

Hallo,

Mijn naam is Pelle B..... en ik ben twaalf jaar. Ik ben een zoon van Sytze B..... die je misschien nog wel kent.

Ik zit op school in Friesland en ik heb een vraag.

Op het bovenste dak van onze school zit nu een scholekster te broeden op vier eieren. Renze (een klasgenoot van mij) en ik hebben dat tegen de directeur van de school gezegd en met hem gepraat.

De directeur had informatie opgedaan bij de biologie docent en die zei dat de jonge

scholeksters, als ze uitgekomen zijn, ze zolang gevoerd worden door de ouders totdat ze van het dak af kunnen vliegen.

Wij denken dat dat niet waar is. Want volgens ons springen ze na ongeveer na 1 of 2 weken het dak af om vervolgens door hun ouders naar een grasveldje in de stad gelokt te worden en daar zelf te zoeken naar eten (dat doen ze bij ons thuis ook altijd).

Bij ons thuis gaan we, als we weten dat jongen groot genoeg zijn, het dak op om ze in een doos te doen en naar beneden te brengen om ze daar weer los te laten (omdat ze anders van het vier meter hoge dak afspringen en dan zijn ze meestal dood).

Onze vraag is daarom: moeten we bij onze school ook het dak op om de kuikens vervolgens beneden los te laten omdat ze anders van het ongeveer twaalf meter hoge dak afspringen en dan zijn ze dood?

Graag hoor ik van je,

*Met vriendelijke groet,
Pelle B....*

ps ook de groeten van Sytze... ■

Literatuur

[Frauendorf 2022](#). Causes of spatiotemporal variation in reproductive performance of Eurasian oystercatchers in a human-dominated landscape. Proefschrift Radboud University.
Wortel, M. et al. 2024. Resultaten van het Jaar van de Scholekster. Sovon-rapport.